

MUSTAQILLIK YILLARIDA TIBBIYOT SOHASIDA AMALGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR

Boymirzayeva Xurshida Sobirovna

Ijtimoiy va gumanitar fanlar kafedrası assistenti

Mardanov Muxlisa Komilovna

SamDTU 2-kurs davolash ishi

Tursinbaeva Aysanem Yaqipbaevna

SamDTU 1-kurs Stomatologiya fakulteti

Sayfiddinova Lobar Akbar qizi

SamDTU 1-kurs davolash ishi

Omonov Azizbek Bahodir o'g'li

SamDTU 1-kurs davolash ishi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Ozbekiston mustaqillikka erishganidan song tibbiyot sohasida amalga oshirilgan asosiy islohotlar, tibbiy xizmat ko'rsatish tizimining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari tahlil qilingan. Dastlab mustaqillikning ilk yillarida tibbiyot sohasida mavjud muammolar va islohotlarga ehtiyoj yuzaga kelgan omillar tahlil qilinadi. Maqolaning asosiy qismi mustaqillik davrida amalga oshirilgan yirik islohotlarga bag'ishlanadi.*

Kalit so'zlar: *sog'liqni saqlash tizimi, tibbiyot islohotlari, tibbiy xizmatlar, tibbiy infratuzilma, diagnostika texnologiyalari, shoshilinch tibbiy yordam.*

Kirish: O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng sogliqni saqlash tizimini qaytadan isloh qilish boshlandi. Shorolar davridan song sogliqni saqlash tizimi sohasida bir qancha muammolar yigilib qolganligini korishimiz mumkin. Jismonan soglom, teran fikrleydigan fuqarolar mamlakat tayanchi hisoblanadi. Shuning uchun ham mustaqillikning dastlabki yillaridanoq respublikamizda sogliqni saqlash sohasini isloh qilishga jiddiy kirishilgan. Sog'liqni saqlash tizimining asosiy tamoyili — profilaktik yo'nalishni tiklash, uning zamonaviy va samarali usullarini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish, onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish chora tadbirlarini kuchaytirish, tibbiy ta'lim tizimi va kadrlar tayyorlash sohasini rivojlantirish, ilmiy tadqiqot ishlarini davr va jamiyat hayotining talablaridan kelib chiqqan holda qayta tuzish, mamlakatda sifatli va yetarli miqdorda dorivdarmon, tibbiy ashyolar hamda shu sohaga taalluqli texnik vositalar ishlab chiqaradigan sanoat vujudga keltirish hisoblanadi. Sog'liqni saqlash muassasalarining moddiy texnik bazasini yanada yaxshilash asosiy vazifa qilib olindi. Endigina mustaqillikka

erishgan davlat oz oldiga ijtimoiy sohada va birinchi galda sogliqni saqlash sohasidagi nuqson va kamchiliklarga chek qoyish hamda bu sohani yangi yuqori bosqichga kotarish choralari korishga kirishdi. Shu sababga kora mazkur sohaga oid jarayonlarni ilmiy jihatdan tahlil qilish dolzarb hisoblanadi.

Mustaqillik yillarida tibbiyot

Mustaqillikka erishganimizdan song tibbiyot sohasida yangi davrga qadam qoydik. Xususan, sogliqni saqlash ishini tubdan o'zgartirishga qaratilgan chora tadbirlar amalga oshirila boshlandi. Bu yolda birinchi bolib, 1996-yil 26- avgustda « O'zbekiston fuqarolarining sogligini saqlash togrisida» maxsus Davlat qonuni qabul qilindi. «Sogliqni saqlash togrisidagi» qonunda fuqarolar sogligini saqlashning asosiy qoidalari belgilandi. Bu qoidalar quyidagilardan iborat: 1) sogliqni saqlash sohasida inson huquqlariga rioya qilinishi 2) aholining barcha qatlamlari tibbiy yordamdan bahramand bola olishi; 3) profilaktika chora tadbirlarining ustivorligi; 4) sogligini yo'qotgan fuqarolarni ijtimoiy jihatdan himoya qilinishi; 5) tibbiy fanlarning amaliyot bilan birligi. O'zbekiston mustaqillikka erishganidan song sogliqni saqlash sohasida amalga oshirilgan ikkinchi muhim tadbir sogliqni saqlash tizimini tubdan isloh qilish boldi. Sogliqni saqlash tizimini isloh qilishning quyidagi konsepsiyasi korib chiqildi: bepul tibbiy yordam korsatadigan va budjetdan moliyalanishi lozim bo'lgan davolash profilaktika muassasalarining ro'yxatini tuzish, qishloq vrachlik punktlarining (QVP) tarmog'ini rivojlantirish, yuksak tajribali shifokor kadrlar va o'rta tibbiy xodimlar tayyorlash va kopaytirish, shu maqsadda tibbiy bilim yurtlarini butun mamlakat boylab kopaytirish.

Tibbiy muassasalar va xizmatlarning rivojlanishi

Mustaqillikdan keyin tibbiy infratuzilmani tiklash boyicha yirik davlat dasturlari qabul qilindi. Ayniqsa, 2017-yildan boshlab sohaga katta hajmda investitsiyalar yonaltirila boshladi. Rasmiy malumotlarga kora, 2017—2023-yillar davomida: -187 ta yangi tibbiyot muassasasi qurildi, -1 244 ta mavjud shifoxona va poliklinika rekonstruksiya qilindi, -qishloq hududlarida 510 ta oilaviy shifokor punkti yangidan tashkil etildi. Mazkur infratuzilma kengayishi tufayli aholi uchun tibbiy muassasaga yetib borish ortacha masofasi keskin qisqardi: ilgari 10—12 km bolgan bolsa, ayniqsa qishloq hududlarida bu korsatkich 3 km atrofida barqarorlashdi. Bu birlamchi tibbiy xizmatning aholiga yanada yaqinlashishiga imkon berdi.

Shuningdek, mustaqillikdan keyingi davrda tibbiy xizmatlarni modernizatsiya qilish natijasida koplav yuqori texnologiyali markazlar — kardiologiya, onkologiya, perinatal va skrining markazlari, shoshilinch tibbiy yordam filiallari — viloyatlarda ham faoliyat korsata

boshladi. Bu esa ilgari faqat poytaxtda mavjud bolgan xizmatlarning hududlarda ham yolg'a qoyilishiga olib keldi.

Mustaqillikdan keyin eng sezilarli ozgarishlardan biri — zamonaviy diagnostika vositalarining joriy etilishi boldi. 1990-yillar boshida respublikada MRT va KT kabi texnologiyalar juda kam bolgan, ko'plab hududlarda umuman mavjud bolmagan. Bugungi kunda esa rasmiy malumotlarga ko'ra: mamlakat bo'yicha 230 dan ortiq MRT apparati, 300 dan ziyod KT qurilmasi faoliyat yuritadi. Bu diagnostika samaradorligi, kasalliklarni erta aniqlash va davolash imkoniyatlarini tubdan yaxshilab berdi. Tibbiy texnika parkini yangilash bo'yicha ham katta ishlar amalga oshirildi: 2020—2024-yillar davomida ushbu yonalishga 3,2 trillion somdan ortiq mablag yonaltirildi. Angiografiya, gemodializ, endoskopiya, neonatologiya, reanimatsiya bloklari zamonaviy uskunalar bilan jihozlandi. Masalan, gemodializ xizmatidan foydalanuvchi bemorlar soni songgi yillarda bir necha baravar oshib, xizmatlar hududlarda ham kengaytirildi. Mustaqillikdan keyingi yillarda aholini kechiktirib bolmaydigan tibbiy yordam bilan taminlash masalasi ham modernizatsiya qilindi. 2018-yildan boshlab butun respublika bo'yicha yagona elektron dispetcherlik tizimi joriy etildi. Natijada chaqiriqlarga ortacha yetib borish vaqti: avval 22 daqiqa bolgan bolsa, hozir 14 daqiqagacha qisqargan. Tez yordam avtomobillari parki ham sezilarli darajada kengaydi: songgi yillarda yuzlab yangi, toliq jihozlangan avtomashinalar xarid qilinib, viloyat va tuman bolinmalariga taqsimlandi.

Xulosa

Mustaqillik yillarida O'zbekiston sogliqni saqlash tizimi tubdan ozgarishlarga yuz tutdi. 1996-yilda qabul qilingan qonun fuqarolarning sogligini himoya qilish va tibbiy xizmatlarga teng kirish imkoniyatini belgilab berdi, shuningdek profilaktikaga alohida etibor qaratildi. Keyingi yillarda tizimni isloh qilish bo'yicha keng kolamli chora-tadbirlar amalga oshirildi: qishloq vrachlik punktlari kengaytirildi, yangi tibbiy muassasalar barpo etildi, mavjudlari rekonstruksiya qilindi va tibbiy kadrlar tayyorlash tizimi mustahkamlandi. Shu orqali aholi uchun birlamchi tibbiy yordam yanada yaqinlashdi va sifatli xizmatlar korsatish imkoniyati oshdi. Modernizatsiya jarayoni davomida zamonaviy diagnostika texnologiyalari (MRT, KT, angiografiya va boshqa uskunalar) keng joriy etildi, natijada kasalliklarni erta aniqlash va davolash samaradorligi sezilarli darajada oshdi. Shoshilinch tibbiy yordam tizimi ham elektron dispetcherlik va yangi avtomashinalar orqali takomillashtirilib, chaqiriqlarga javob berish tezligi oshdi. Xulosa qilib aytganda, mustaqillikdan song amalga oshirilgan islohotlar O'zbekiston sogliqni saqlash tizimini zamonaviy, samarali va aholi ehtiyojlariga moslashgan darajaga olib chiqdi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ozbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 16-oktabrdagi “Ozbekiston Respublikasida tez tibbiy yordam xizmatini takomillashtirish chora-tadbirlari togrisida”gi PQ—3973-son qarori.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yolimizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga kotaramiz.- Ozbekiston, 2017. — B. 592
3. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik — har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bolishi kerak.- Toshkent: “Ozbekiston” nashriyotmatbaa ijodiy uyi, 2017.
4. Nazarov B., Akbarov A. Sogliqni saqlash tizimining isloh qilinishi. — Toshkent: Iqtisodiyot, 2017.
5. Ismoilova, Difuza. "O ZBEKISTON SOGLIQNI SAQLASH SOHASIDAGI ISLOHOTLAR DUNYO HIGOHIDA." *Journal of science-innovative research in Uzbekistan* 2.10 (2024): 59-67.
6. Muhammadaminovna, Azimova Maftuna. "MUSTAQILLIK ARAFASIDA OZBEKISTONDA SOGLIQNI SAQLASH TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR ZARURIYATI." *Journal of universal science research* 3.5 (2025): 16-26.